

SHULE YA HUDUMA YA GATE (DC) NUKUU YA KUJIFUNZA BIBLIA.

- Moduli** : Ubona wa Neno la Mungu
Mada ya 11 : Upendo wa Kwanza - Sehemu ya 2
Lengo : Uchunguzi kifani kuhusu Waefeso.

Katika sehemu hii tunachunguza dhana ya kibiblia kuhusu ‘upendo wa kwanza, ambayo ndani yake tutaonesha kwamba inatupelekea kutoa kipaumbele cha hali ya juu, heshima na upendo kwa Neno la Mungu.

Hili nipamoja na:- Msimamo wa mtu kulielekea Neno.

- Heshima na staha kwa wale wanaotuletea neno.
- Mtu mwenyewe kujiweka katikanafsi hai ya kulisikia neno.
- Uhusika endelevu wa mara kwa mara na kukutana na neon.
- Utii kwa kile ulicho kwisha sikia kama ushahidi wa upendo wako kwa Mungu na Neno Lake.

Ufunuo 1:9-20

9. *Mimi Yohana, ndugu yenu na mwenye kushiriki pamoja nanyi katika mateso ya ufalme na subira ya Yesu Kristo, nalikuwa katika kisiwa kiitwacho Patimo, kwa ajili ya Neno la Mungu, na ushuhuda wa Yesu.*
10. *Nalikuwa katika Roho, siku ya Bwana nikasikia sauti kuu nyuma yangu, kama sauti ya baragumu.*
11. *Ikisema, haya uyaonayo uyaandike katika chuo, ukayapeleke katika hayo makanisa saba: Efeso, na Smirna, na Pergamo, na Thiatira, na Sardi, na Filadefia, na Laodikia.*
12. *Nikageuka nione ile sauti iliyosema nami; na nilipogeuka, niliona vinara vya taa saba vya dhahabu,*
13. *Na katikati ya vile vinara nikaona mtu mfano wa mwanadamu, amevaa vazi lililofika miguuni, na kufungwa mshipi wa dhahabu matitini.*
14. *Kichwa chake na nywele zake zilikuwa nyeupe kama sufu nyeupe, kama theluji, na macho yake kama mwali wa moto,*
15. *Na miguu yake kama shaba iliyosuguliwa sana, kana kwamba imesafishwa katika tanuru, na sauti yake kama sauti ya maji mengi.*
16. *Naye alikuwa na nyota saba katika mkono wake wa kuume; na upanga mkali, wenye makali kuwili, ukitoka katika kinywa chake; na uso wake kama jua liking’aa kwa nguvu zake.*
17. *Nami nilipomwona, nalianguka miguuni pake kama mtu aliyekufa. Akaweka mkono wake wa kuume juu yangu, akisema, usiogope, mimi ni wa kwanza na wa mwisho,*
18. *Na aliye hai, nami nalikuwa nimekufa, na tazama ni hai hata milele na milele. Nami ninazo funguo za mauti, na za kuzimu.*

19. *Basi uyaandike mambo hayo uliyoyaona, nayo yaliyopo, na yale yatakayo kuwa baada ya hayo.*
20. *Siri ya zile nyota saba ulizoziona katika mkono wangu wa kuume, ni ya vile vinara saba vya dhahabu. Zile nyota saba ni malaika wa yale makanisa saba, na vile vinara saba ni makanisa saba.*

SAUTI YAKE ILIKUWA UVUMI/MLIO WA MAJI MENGI.

Maji ni alama ya Neno la Mungu [soma Yoh 15:3; Efes 5:25-27; Yoh 3:5; 1Petr1:22-23; Yoh 17:17] sauti ya Bwana ili fananishwa na **MAJI MENGI**. Hili linatupeleka kwenye ukubwa wenye sehemu nyingi za kule kunena kwa Mungu au zile namna nyingi tofauti za kujidhihirisha kwa sauti yake au misisitizo tofauti ya neno lake. Ukamilifu wa **'SAUTI YAKE'** inaweza kuonekana katika udhihirisho wa pamoja wa **'maji mengi'**. Hakuna kikundi hata kimoja mahususi/kanisa/mtandao n.k chenye uelewa wote wa ujumla wote wa kusudi lote au shauri la Mungu' [soma Mdo 20:27]

Amri ya kisheria **'SIKIA'** iliyotangaziwa kwa kila kanisa katika ufunuo sura ya 2 na 3 ni mahususi kwa kile anachosema Roho kwa yale makanisa [ni wingi-siyo umoja] kwa makanisa yote kwa pamoja.

Ezek 43:2. *Na tazama. Huo utukufu wa Mungu wa Israel ulitokea kwa njia ya mashariki; na sauti yake ilikuwa kama mshindo wa maji mengi, nayo nchi iling'aa kwa utukufu wake.*

Ufunuo 14:2a. *Nami nikasikia sauti kutoka mbinguni kama sauti ya maji mengi, na kama sauti ya radi kuu.*

Zaburi 46:4. *Kuna mto, vijito vyake vya ufurahisha mji wa Mungu, patakatifupa maskani yake aliye juu.*

Zabur 36:8. *Watahibishwa kwa unono wa nyumba yako, nawe utawanyweshwa mto wa furaha zako.*

Zaburi 65:9. *Umejia nchi na kustawisha, umeitajirisha sana, mto wa Mungu umejaa maji, wawaruzuku watu nafaka, maana ndiwe utengenezaye ardhi.*

Hivyo kuwa kando ya vijito vyamaji kunamgusia mtu ambaye kusikia kwake kumeongezeka hadi kufikia kuwa na msmamo mkali na uwezo wa kuupokea ukweli wote bila ya kuukataa mkondo wake mahususi au kanuni ya ukweli. Katika kitabu cha Zaburi 1, miti mingine inaweza kuteseka kutokana na athari za ukame kwa sababu haikupandwa kando ya vijito vingi vya kweli vya Neno la Mungu. Hali zao ni za njaa na ukame—ambazo ni sura za kutoweza kuusikia ukweli [**Amosi 8:11** : 'Angalia, siku zinakuja, asema Bwana Mungu, ambazo nitaleta njaa katika nchi; si njaa ya kukosa chakula wala kiu ya kukosa maji, bali yakukosa kuyasikia maneno ya Bwana.]

Kinyume na hili, mti uliopandwa kando ya maji hatimaye unakuwa na uwezo wa kuusikia ukamilifu wote wa neno la Mungu. Sharti hapa ni kusikia fundisho kamili na siyo kuchagua ni kipi cha kusikia. Hili ni pamoja na kupokea na kushikilia [kukumbatia] kila neno kutoka kwa baba yako wa kiroho katika Bwana- yote maneno sahihi na ya kujenga **[2 Tim 4:2” Lihubiri neno, uwe tayari, wakati ukufaa na wakati usiokufaa; karipia, kemea, na kuonya kwa uvumilivu wote na mafundisho].**

Pembeni: Ona pia, ‘maji mengi’ katika Ezekiel 43:1-2 mahali yanapozalisha utukufu uingiao duniani; Ufunuo 14:21.

VINARA VYA TAA SABA NI MAKANISA YALIYO JIKITA KATIKA NENO AMBALO KWA PAMOJA YANAWAKILISHA FUNDISHO LA KITUME LISILO NA KASORO LINALO LETA NURU-MNG’AO-UFUNUO.

Vile vinara saba ni makanisa saba, yanayo wakilisha sehemu pana ya ndani ya mwili wa Kristo kiulimwengu. Kila moja lina sifa ya kuwa na vitu anwai na vinavyotofautiana. Tarakimu [namba] saba lina ashiria ukamilifu kwa ushirika. Makanisa haya kwa pamoja kama yanavyo jieleza yanawakilisha utimilifu katika eneo ambalo kwa hilo yanatukuzwa [sifiwa]. Pia, wakati ‘kinara cha taa’ ni picha ya fundisho la kitume, haya makanisa saba kwa ujumla wake yaliwakilisha fundisho lililokuwa kamili (sahihi). Tulifundisha wakati uliopita kwamba **NENO la MUNGU** ni lazima liumbe tabia ya **NYUMBA ya MUNGU** [Isaya 2:1-5, Mika 4:1-4; **rejea somo la 9 na la 10 pia**]. Vijito vingi vya kitume kwa pamoja vinaanzisha mto wa sauti ya Mungu. Mvinyo mpya uko katika kishada cha kichala cha zabibu na siyo umewekwa katika zabibu moja maalum. Sisi tulio kanisa moja, tunayo nia ya Kristo.

Isay 65:8a: *Bwana asema hivi, kama vile divai mpya ipatikanayo katika kichala, na mtu mmoja husema, usikiharibu kwa maana mna Baraka ndani yake;*

Mvinyo ni picha ya Ufunuo wa neno. Katika ile harusi ya Kana, Yesu aligeuza maji yakawa mvinyo. Kialama maji ni kiwakilishi cha neno la Mungu katika kusafisha na katika tendo la kutakasa. Mvinyonao unaliwakisha neno, lakini ni katika tabia yake ya ufunuo katika kuongoa (Kutaalamisha) na kung’arishafahamu zetu. Katika unabii uliohusu Yuda ulioandikwa katika Mwanzo 49:8-12, inasemekana kwamba macho yake yangekuwa mekundu kwa mvinyo [mst 12] kuonesha kwamba matumaini yake yangepanywa kuwa mekundu kwa ufunuo kutokana na neno la Mungu. Ufunuo na mng’ao hutusababisha sisi tuenende tukiwa na ufahamu, uelewa, na kuwa na uhakika. Mahali pasipo na ufahamu na uelewa, ujinga na giza hutawala na hivyo kutufanya tuenende pasipokuwa na uhakika (Yoh. 12:35). Mahali penye maarifa na uelewa pana nuru inayoangaza juu ya namna tunavyoweza kuongoza maisha yetu katika giza la dunia hii. Uelewauliokamilika kabisa na wa uhakika wa neno la Mungu na mapenzi yake unawezekana kuwepo wakati mikondo anwai ya kitume inapokutana katika jito moja la ukweli.

NYOTA SABA = MALAIKA SABA = UTIMILIFU NDANI YA WABABA WA KIROHO/ WAJUMBE .

Zile nyota saba ndio wale malaika saba au wajumbe [ufun 1:20]- walio wababa wa kiroho wanao ongoza kila kanisa. Hawa huleta nuru kutoka katika neno kwa ajili ya wale walio chini ya uangamizi wao. Ile tabia ya neno la Mungu kama mwanga katika njia yetu na taa ya miguu yetu, inatambuliwa na kuwa tendaji wakati wababa wa kiroho wanapo unganika na neema halali ya kweli ya ubaba wa kitume, inayotoa mlango wa kuingia katika neno la Mungu. Viongozi hawa, ambao kwa kweli wanaishi kile wanachofundisha, wao wenyewe wanatumika na kuwakilisha nuru ya neno la Mungu kwa watu wao. Daudi alionwa na watu wake kama ni taa ya Bwana kwao.

2 Samwel21:17b *Ndipowatu wa Daudi wakamwapia, wakasema, Wewe hutatoka tena pamoja nasi kwenda vitani, usije ukaizima taa ya Israeli.*

Wababa wa kweli wa kiroho huwakilisha MWANGA kwa watu wao. Nuru yao ni Neno la Mungu ambalo wanafundisha na kunena.

Ufun 1:16. *Naye alikuwa na nyota saba katika mkono wake wa kuume; na upanga mkali wenye makali kuwili ukitoka katika kinywa chake, na uso wake kama jua likang'aa kwa nguvu zake.*

Nyota hizi au wababa wa kiroho wameinuliwa katika mkono wa kuume wa Mungu.

'**Mkono wa kuume**' unawakilisha: Nafasi ya nguvu ya uweza na mamlaka ya kuamua.

Uwezo wenye nguvu wa kutekeleza na kufanya mapenzi ya Bwana.

Mpango/ mkakati wa mapenzi ya Mungu unafanya kazi hasa kupitia vipawa na baba wa kitume wa kiroho wenye neema, ambao wamewezeshwa kutoa msukumo kwa makusudi yake makubwa mno kwa ajili ya kanisa kwa utangazaji wao wa neno lake lenye nguvu kwa wale walio chini ya uangalizi na usimamizi wao.

Upanga mkali kuwili kutoka katika kinywa chake.

Mkali = Oxus = mkali, mwepesi

Neno hili chimbuko lake ni kutokana na neno lenye maana ya 'tindikali (asidi)'. Tindikali ina athari za uchanguaji inapotumiwa juu ya kitu. Hili linaturejesha kwenye nguvu ya neno ambalo hatua kwa hatua linayeyusha kile chenye makosa.

KUUACHA UPENDO WAKO WA KWANZA: UCHUNGUZI KIFANI KUHUSU WAEFESO.

Jina Efeso lina maanisha yafuatayo : Kutamanisha; Kutoa; Pumzika; Imeruhusiwa; Legeza, Makusudi kamili; Tupia kwa

Ufunuo 2:1-7

1. *Kwa malaika wa kanisa lililoko Efeso andika: Haya ndiyo anenayo yeye azishikaye hizo nyota saba katika mkono wake wa kuume, yeye aendaye katikati ya vile vinara saba vya dhahabu.*
2. *Nayajua matendo yako, na taabu yako na subira yako, na ya kuwa huwezi kuchukuliana na watu wabaya, tena umewajaribu wale wajiitao mitume, nao sio, ukawaona kuwa waongo.*
3. *Tena ulikuwa na subira na kuvumilia kwa ajili ya jina langu, wala hukuchoka.*
4. *Lakini nina neno juu yako, ya kwamba umeuacha upendo wako wa kwanza.*
5. *Basi, kumbuka ni wapi uliko anguka; ukatubu, ukayafanye matendo ya kwanza. Lakini, usipofanya hivyo, naja kwako, nami nitakiondoa kinara chako katika mahali pake, usipotubu.*
6. *Lakini unalo neno hili, kwamba wayachukia matendo ya Wanikolai, ambayo na mimi nayachukia.*
7. *Yeye aliye na sikio na asikie neno hili ambalo Roho ayaambia makanisa. Yeye ashindaye, nitampa kula matunda ya mti wa uzima, ulio katika bustani ya Mungu.*

RAMANI INAYOONESHA SEHEMU ZA KIJIOGRAFIA ZA YALE MAKANISA SABA NDANI TA

ASIA

Kati ya yale makanisa saba, Efeso limeorodheshwa la kwanza. 'Nafasi ya kwanza' ni nafasi ya kitume. Hii ni nafasi ya kwanza ambayo inaongoza njia kuingia kwenye utimilifu wa makusudi ya Mungu.

Chunguza namna ambavyo kila herufi kwa yale makanisa saba, Kristo anatambulishwa kwa namna mahsusi.

- Efeso:** *Haya ndiyo anenayo yeye azishikaye hizo nyota saba katika mkono wake wa kuume, yeye aendaye katikati ya vile vinara saba vya dhahabu [Ufun 2:1b]*
- Smirna.** *Haya ndiyo anenayo yeye aliye wa kwanza na wa mwisho, aliyekuwa amekufa, kisha akawa hai. [Ufun 2:8b]*
- Pergamo.** *Haya ndiyo anenayo yeye aliye na huo upanga mkali, wenye makali kuwili [Ufun 2:12b]*
- Thiatira.** *Haya ndiyo anenayo Mwana wa Mungu, yeye aliye na macho yake kama mwali wa moto, na miguu yake mfano wa shaba iliyosuguliwa sana [Ufun 2:18b]*
- Sardi.** *Haya ndiyo anenayo yeye aliye na hizo Roho saba za Mungu, na zile nyota saba [Ufun 3:1b]*
- Filadofia.** *Haya ndiyo anenayo yeye aliye mtakatifu, aliye wa kweli, aliye na ufunguo wa Daudi, yeye mwenye kufungua wala hapana afungaye, naye afunga wala hapana afunguaye [Ufun 3:7b.]*
- Laodikia.** *Haya ndiyo anenayo yeye aliye Amina, Shahidi aliye mwaminifu na wa kweli, mwanzo wa kuumba kwa Mungu [Ufun 3:14b]*

Hizi funuo binafsi za Kristo katika kila kanisa zinawakilisha sura mahsusi za Uungu ambazo zimefunuliwekwa wazi kwa kila kanisa. Zinaangazia sehemu ya kipekee ya asili ya Mungu iliyo tiliwa mkazo katika muktadha huo mahsusi na una kumbukumbu imara kwa yaliyomo katika ujumbe uliofunuliwa kwa kila kanisa.

Kwa kanisa la Efeso, Kristo anatambulishwa kama ‘yeye azishikaye nyota saba katika mkono wake wa kuume, yeye aendaye katikati ya vile vinara saba vya dhahabu’. Hili linaashiria kwamba lile kanisa la Efeso lilikuwa linamuona Kristo kama mmoja ambaye ana uwezo na kuzithibiti zile nyota zote saba- au viongozi waliokuwa juu ya kila kanisa; na yeye, Kristo akitembea katikati ya kila kanisa [kinara cha taa]- akikagua na kuwaeleza kuhusu utendaji kazi wao wanavyo mwakilisha yeye mwenyewe. Kanisa hili linaelewa matendo ya yale makanisa mengine yote, ikiwa ni pamoja na nguvu, na udhaifu wao. Kanisa hili si tu kwamba linaelewa ufunuo na ujumbe wa Kristo kwa ajili yake, lakini pia kwa ajili ya mpangilio wote wa kanisa, na linajua kwa uhakika kila kanisa limefika wapi mpaka sasa kwa kuzingatia lilipaswa kuwa wapi.

Kwa ufahamu huu kanisa la Efeso linatupa picha ya kuwa na kanuni za kitume, ambalo miongoni mwa yale mengine linashikilia ile kanuni ya kuwekwa daraja la kwanza- siyo kwa sifa ya ubora, lakini ni kwa sifa ya utendaji wenye matokeo [Efes 2:20; 3:5; 4:11; 1Kor 12:28]. Moja kati ya

misisitizo mikuu ya kitume ni kuhusu kila kanisa kuwa na kujikita katika Ukristo na ya jengwe na kutenda kwa usahihi [bila hitilafu].

Kanisa la Efeso lina ona picha kamili. Kwa hiyo haliwezi kustahimili uovu- halina kuvumilia. Linachukia roho ya Wanikolai (Nikolai=mharibu) anaye wakamata watu; wanikolai lilikuwa nidhehebu liloshikilia mafundisho ya Balaam- ambayo yana athari ya [miongoni mwa mambo mengi] kuharibu usafi [utakatifu] wa watu wa Mungu kupitia mahusiano yasiyo sahihi; yana haribu nguvu ya watu wa Mungu katika kuwakilisha sura yake kwa usahihi; yanataka kuwakamata watu nakuwageuza ili waingie katika utamaduni wa wakati wao. Kanisa la Efeso lina upendo na mapenzi makali ya kitume- na linatoa changamoto kwa watu na kwa mifumo ambayo siyo sahihi.

Kanisa la Efeso linasifika kwa bidii na uvumilivu wao katika kazi, kutovumilia kwao uovu, utambuzi wao kwa mitume wa uongo na mafundisho potofu ya kitume, moyo wao wa kutokata tamaa, uvumilivu ambao ni wa lazima kwa wajibu wao na utendaji kama kiongozi miongoni mwa yale makanisa saba, kwamba wameuacha upendo wao wa kwanza.

Hatimaye kanisa hili linapewa maelekezo: “Lakini nina neno juu yako, ya kwamba umeuacha upendo wako wa kwanza. Basi **kumbuka ni wapi ulipoanguka; ukatubu, ukayafanye matendo ya kwanza**” [Ufun 2:4, 5].

Lugha iliyotumika kuelezea kosa lao ilikuwa **‘kuacha upendo wao wa kwanza’ na ‘kuanguka’**.

Umeacha = aphiemi = acha, weka pembeni, ondoa, ruka, dharau n.k kuachilia kiondoke kufuatitangazo kutoka kwa mwenyewe, jali, mahudhurio, shughuli, kuondoka au kuacha peke yake.

Ulipo anguka = pipto peto = kuanguka kutoka mahali pa juu kwenda mahali pa chini, kushindwa.

Kanisa la Efeso **waliuacha** upendo wao wa kwanza na hili linaelezwa kama ndipo mahali walipotoka na kuanguka. Wakati unapoanguka, unapoteza upeo ambao ungekusaidia kuwa na uwezo mkubwa wa kuona. Wakati unapoondoka taratibu au kidogo kidogo kutoka katika UPENDO WAKO wa KWANZA [ambao ni upendo kwa neno la Mungu] unapoteza mwinuko wa kiroho; hivyo mtazamo na tathimini ya matukio na watu kwako vinakuwa na makosa.

Chunguza jambo hili: Waliondoka au waliuacha upendo wao wa kwanza kwa sababu ‘waliacha kutenda matendo’ waliyotenda hapo kwanza. ‘Wameanguka’ kutoka mahali hapa- inaashiria kwamba walipoteza upeo wao wa juu uliowawezesha kujiona na kujitambua wao wenyewe kwa usahihi na hali ya makanisa mengine. Swali la maana la kujiuliza ni: Matendo ya kwanza ya kanisa la Efeso yalikuwa yapi? Ili kuweza kupata jibu la swali hili, tunahitaji kuchunguza historia ya kanisa hili na msisitizo wake mahsusi kuhusu usahihi wa NENO LA MUNGU LA MUNGU lililokuwa linawajiakama ilivyoandikwa katika kitabu cha Matendo ya Mitume.

KULIELEWA KANISA LA WAEFESO

Efeso ulikuwa ni mji mashuhuri ulioko upande wa pwani ya magharibi ya mkoa wa Rumi katika Asia Ndogo. Ulikuwa unajulikana kwa kumwabudu Mungu mke aliyeitwa Diana. Ulikuwa ndio makao makuu ya mkoa na ulijipatia ushawishi mkubwa katika eneo lote.

Chunguza mwanzo wa shughuli za kiroho ndani ya Efeso:

Mdo 18:19-28

19. *Wakafika Efeso, akawaacha huko. Yeye mwenyewe akaingia katika sinagogi, akahojiana na Wayahudi.*
20. *Walipomtaka akae wakati mwingi zaidi, hakukubali;*
21. *bali aliagana nao, akisema, Nitarejea kwenu tena, Mungu akinijalia akatweka, akatoka Efeso.*
22. *Na alipokwisha kushuka Kaisaria, akapanda juu, akawasalimu kanisa, kisha akatelemkia Antiokia.*
23. *Hata akiisha kukaa huko siku kadha wa kadha akaondoka, akapita kati ya nchi ya Galatia na Frigia, mji kwa mji, akiwathibitisha wanafunzi.*
24. *Basi Myahudi mmoja, jina lake Apolo, mzaliwa wa Iskanderia mtu wa elimu, akafika Efeso; naye alikuwa hodari katika maandiko.*
25. *Mtu huyo alikuwa amefundishwa njia ya Bwana; na kwa kuwa roho yake ilikuwa ikimwaka, alianza kunena na kufundisha kwa usahihi habari za Yesu; naye alijua ubatizo wa Yohana tu.*
26. *Akaanza kunena kwa ujasiri katika Sinagogi; hata Priskila na Akila walipomsikia wakamchukua kwao, wakamweleza njia ya Bwana kwa usahihi zaidi.*
27. *Na alipotaka kuvuka bahari aende mpaka Akaya, ndugu wakamhimiza, wakawaandikia wale wanafunzi wamkaribishe, naye alipofika akawasaidia sana wale waliokwisha kuamini kwa neema ya Mungu.*
28. *Kwa maana aliwashinda Wayahudi kabisa kabisa mbele ya watu wote akionesha kwa maneno ya maandiko ya kuwa Yesu ni Kristo.*

Matendo ya kwanza ya kanisa la Efeso yameandikwa katika Matendo 19. Yanaweka nafasi ya uthamani wa juu kabisa katika Neno la Mungu.

Mdo 19:1-20

1. *Ikawa Apolo alipokuwa Korintho, Paulo, akiisha kupita kati ya nchi za juu, akafika Efeso; akakutana na wanafunzi kadha wa kadha huko;*
2. *Akawauliza, je! Mlipokea Roho Mtakatifu mlopoamini? Wakamjibu, la, hata kusikia kwamba kuna Roho Mtakatifu hatukumsikia.*
3. *Akawauliza, Basi mlibatizwa kwa ubatizo gani? Wakasema kwa ubatizo wa Yohana.*
4. *Paulo akasema, Yohana alibatiza kwa ubatizo wa toba, akiwaambia watu wamwamini yeye atakaye kuja nyuma yake, yaani Yesu.*
5. *Waliposikia haya wakabatizwa kwa jina la Bwana Yesu.*
6. *Na Paulo, alipokwisha kuweka mikono yake juu yao, Roho Mtakatifu akaja juu yao, wakaanza kunena kwa lugha na kutabiri.*
7. *Na jumla yao walipata wanaume kumi na wawili.*
8. *Akaingia ndani ya Sinagogi, akanena kwa ushujaa kwa muda wa miezi mitatu, akihojiana na watu, na kuwavuta kwa mambo ya Ufalme wa Mungu.*
9. *Lakini wengine walikaidi, wakakataa kuamini, wakiitukana ile njia mbele ya mkutano, basi, akaondoka akawaacha, akawatenga wanafunzi, akahojiana na watu kila siku katika darasa ya mtu mmoja, jina laje Tirano.*
10. *Mambo haya yakaendelea kwa muda wa miaka miwili, hata wote waliokaa Asia wakalisikia neno la Bwana, Wayahudi kwa Wyunani.*
11. *Mungu akafanya kwa mikono ya Paulo miujiza ya kupita kawaida;*
12. *Hata wagonjwa wakaletwa lesu na nguo zilizotoka mwilini mwake magonjwa yao yakawaondokea, na pepo wachafu wakatoka.*
13. *Baadhi ya Wayahudi wenye kutanga-tanga, nao ni wapunga pepo, wakajaribu kutaja jina la Bwana Yesu juu yao waliopagawa na pepo wachafu, wakisema, nawaapisha kwa Yesu yule anaye hubiriwa na Paulo.*
14. *Walikuwako wana saba wa mtu mmoja Skewa, Myahudi, kuhani mkuu waliofanya hivyo.*
15. *Yule pepo mchafu akawajibu, akawaambia, Yesu namjua na Paulo namfahamu, lakini ninyi ni nani?*
16. *Na Yule mtu aliyepagawa na pepo mchafu akawarukia wawili, akawaweza, akawashinda, hata wakatoka mbio katika nyumba ile hali wa uchi na kujeruhiwa.*
17. *Habari hii ikajulikana na Wayahudi wote na Wayunani waliokaa Efeso, hofu ikawaingia wote, na jina la Bwana Yesu likatukuzwa.*
18. *Na wengi wa walio amini wakaja wakaungama, wakidhihirisha matendo yao.*
19. *Na watu wengi katika wale waliotumia mambo ya uganga wakakusanya vitabu vyao, wakavichoma moto mbele ya watu wote; wakafanya hesabu ya thamani yake wakaona ya kwamba yapata fedha hamsini elfu.*
20. *Hivyo ndivyo neno la Bwana lilivyozidi na kushinda kwa nguvu.*

Mambo ya kuzingatiwa kuhusu matukio na shughuli ndani ya Efeso.

1. Efeso, mahali pa kuinuliwa na pa mpito [kupitia]

Kule Efeso, wanafunzi wa Yohana wanapiga hatua kuingia katika msisitizo uliopo hivi sasa au katika majira ya Mungu. Paulo alikutana na wanafunzi kumi na wawili wa Yohana mahali hapa na kuwaelezea kuhusu ubatizo katika Roho Mtakatifu. Ujuzi ambao kamwe hata hawakujua ulikuwepo.

Walikuwa hawaujui ujuzi huu kwa sababu ya fundisho walilokuwa wamejiunga nalo. Mafundisho ya Yohana yalisisitiza tu kuhusu toba na ubatizo wa maji mengi. Katika sura iliyopita, Apolo, ambaye alikuwa amefunzwa vema katika mafunzo ya Yohana, alikubali yeye mwenyewe kuinuliwa na Akila na Priskila, wana wawili wa Paulo katika Bwana. Aliendelea kutoka njia sahihi hadi kwenye njia iliyo sahihi zaidi. Hata hivyo, hawa wanafunzi kumi na wawili wa Yohana, ambao kwa sasa pengine ni wanafunzi wa Apolo, walikuwa hawajasikia fundisho la kitume lililokuwepo mpaka walipokutana na Paulo, ambaye kwa haraka aliwapa fursa ya kuingia katika awamu mpya ya Mungu ya kushughulikia kanisa.

Jambo ninalotaka kulitilia mkazo hapa, ni kwamba, yote haya yalitokea kule Efeso. Efeso ni mahali pa kuinuliwa na pa kupitia kuingia katika kunena kwa sasa kwa Mungu. Ehemu ya maana ya 'Efeso' ni 'ya kuatamanisha' na 'kukusudiwakikamilifu.' Efeso inawakailisha mahali pa kutamanisha katika roho pa kufikia, mahali ambapo utimilifu wa kusudi la kiuungu linaweza kutambuliwa kwa sababu ya uamuzi wa mtu kushikamana na majira mapya katika Mungu.

Skewa, ambaye alikuwa kuhani Mkuu wa Kiyahudi na wana wake saba, walikataa kuinuliwa na kupitishwa katika msisitizo uliopo sasa. Kifo cha Yesu kiliashiria tamati ya utaratibu wa Agano la Kale la Kikuhani wa Kilawi, na bado mwanamme huyu alikuwa anaendelea kutenda kama Kuhani Mkuu. Shughuli zake za kiroho zilikuwa hazipasi kuwepo. Alikuwa na wana saba [kiashiria cha uwana uliokamili katika mazingira yasiyo sahihi] na hata hivyo alitimiza majukumu ya kuwa baba wa kiroho. Ubaba wake hakukuwa sahihi. Ubaba wa kiroho peke yake haukuhakikishii usahihi. Kuwa baba ni kupaswakuwepo katika unenaji wa sasa wa Bwana. Skewa ambaye jina lake lina maanisha 'mkono wa kushoto' hakuwa na mamlaka ya mkono wa kulia' au mamlaka yaliyo tambuliwa katika ulimwengu wa roho. Yeye na wanawe walijaribu kutumia mamlaka ya kiroho wakitarajia kupata matokeo kama yale yaliyotokea katika huduma ya Paulo. Mamlaka ya kimapepo ikaonesha kuto watambua na waka teswa na kudhalilishwa. Yote haya yalitukia kule Efeso. Wale waliokataa kuhamia katika yanayo nenwa na Mungu hivi sasa, yakawekwa wazi katika jaribio lao la kutaka kupata mafanikio na matokeo ya majira haya yaliyopo ya kitume, na wakapoteza msimamo wa kiroho, mamlaka na kutambuliwa.

Tafadhali weka kwenye ufahamu wako kwamba Efeso palikuwa ni mahali ambapo Neno la Mungu lilipewa uthamani na kipaumbele cha hali ya juu sana. Katika Ufunuo 2:2, wanasifika kwa uwezo wao wa kutambua maelezo potofu ya kitume. Tunaiona ishara ya awali ya uwezo huu hapa, kwamba utaratibu potofu wa kitume ulio wakilishwa na Skewa uliwekwa wazi. Msingi wa

kufichuliwa kwao ulitokana na kushindwa kwao kuhamia katika neno linahubiriwa na Paulo kwa sasa- neno ambalo kama wao wangelitii, lingeweza uwapa uzito na akili katika ulimwengu wa roho.

2. Efeso, Mahali pa Kufikiria na Kushawishi kuhusu Ufalme wa Mungu

Mdo 19:8-9

8. *Akaingia ndani ya sinagogi, akanena kwa ushujaa kwa muda wa miezi mitatu, akihojiana na watu, na kuwavutakatika mambo ya ufalme wa Mungu.*
9. *Lakini wengine walikaidi, wakakataa kuamini, wakiitukana ile njia mbele ya makutano; basi, akaondoka akawaacha, akawatenga wanafunzi, akahojiana na watu kila siku katika darasa la mtu mmoja jina lake Tirano.*

Paulo alinena kijasiri kwa miezi mitatu katika sinagogi kuhusu Ufalme wa Mungu, mbinu yake ya utendaji ilikuwa ni moja: ya **KUHOJI NA KUSHAWISHI** kuhusu Ufalme wa Mungu. Baadhi hawakujihusisha na mafundisho yake, na wakawa ‘wagumu’ na ‘wasiotii’ na wakaanza kukashifu ile ‘njia’ wakatoa maelezo ya kutunga yaliyotafsiriwa kama mafundisho mapya ya kidini ya siku yao- kitu tofauti na kile kilichokuwepo. Kila muondoko mpya wa Mungu utasumbuliwa na wale wasiouelewa kikamilifu.

Paulo aliacha kulitumia sinagogi kama mahali pa kutangazamafundisho yake na akaenda kutumia shule ya Tirano kwa miaka mingine miwili. Hapa pia, mbinu aliyotumia kufikisha ujumbe wake ilikuwa ni moja-**kuhojiana**.

Kuhojiana = dialegomai = kuzungumza kwa kijibizana au kinyume chake, kuzungumza na, hoja, kuwasilisha hotuba ya kisomi, kusema sawa sawa, ndivyo ilivyo, jadili [kwa kubishana au kushawishi], kuzungumza, kuongea, kuhutubiana, bisha, jadili.

Kushawishi = peitho = kumshawishi mwingine ili aipokee imani,

Kugusa kwa maneno ya huruma au hamasa

Kushawishi

Mbinu hii ya kuhojiana na kushawishi ilimhitaji Paulo awe amefunzwa vema katika kile alichotaka kufundisha na kuhubiri. Lipo hitaji muhimu kwa wakati tulio nao hivi sasa kwa ajili yetu kuwa ni wenye kufunzwa vema maandiko, na haswa katika kile ambacho anakisisitiza Mungu hivi sasa. Apolo alikuwa na ‘uwezo mkubwa katika maandiko’ na ‘alilelewa katika njia za Bwana’ na kwasababu hiyo, alinena ‘kwa ujasiri katika sinagogi’. Usomaji wa kutupia macho wa hotuba ya Petro katika Mdo 2 na kujitetea kwa Stefano katika Mdo 7 inaonesha kwamba wote wawili walikuwa na maarifa kamili ya maandiko. Katika kipindi kijachokatika mfulilizo huu,

tutaangalia hitaji la kujifunza kwa bidii Neno, ili kwamba tuweze KUHOJI NA KUSHAWISHIwatu kiupelelezi kuhusu neno la Mungu lililopo kwa majira yoyote tunayoishi hivi sasa.

3. Efeso Mahali Makini pa Kukutana na Neno la Mungu kutoka Chanzo cha Kweli cha Kitume.

Baada ya miezi yake mitatu ya kujibana ya mafundisho kidogo ndani ya sinagogi, Paulo alifundisha **kila sikukwa** miaka 2 katika shule ya Tirano. Kulikuwepo na **kukutana** na neno la Mungu kwa miaka miwili kamili- bila kupumzika. Jambo hili inawezekana liliendelea kwa miaka mitatu [soma Mdo 28:31]. Kulikuwa na kuabudu kupita kiasi na upendo kwa neno la Mungu na hasa kwa msisitizo mpya na uelewa ambao Paulo aliwapelekea.

Katika Biblia yenye maelezo ya ziada [Amplified Bible] inadokeza kwamba kwa miaka miwili kila siku kuanzia saa 4 asubuhi mpaka saa tisa alasiri, Paulo alifundisha katika shule ya Tirano. Kulikuwepo na njaa kali kwa ajili ya neno la Mungu.

Mdo 19:9b ...*”akaondoka akawaacha akawatenga wanafunzi, akahojiana na watu kila siku katika darasa ya mtu mmoja jina kale Tirano kutoka kama saa nne kamili mpaka saa tisa [Amplified Bible].*

Leo sisi tunakuwa na mtazamo finyu na ulio mdogo sana wa kusikia neno la Mungu. Tunadharau kitu halisi kilicho andaliwa kwa ajili ya kuleta mabadiliko katika miji yetu. Kwa waaminio wengi kujitoa kwao kwa neno la Mungu kumepungua hadi kufikia dakika thelathini za kusikiliza neno siku ya jumapili asubuhi. Inapaswa kuwepo na utamaduni wa kulitumaini neno zaidi katika kanisa la sasa. Kanisa la kwanza liliendelea kusimama imara katika fundisho la Kitume – soma Mdo 2:42.

Baada ya muda wakati Paulo akiwa anaondoka Efeso, wakati akiwa Mileto, aliwaita wazee wa kanisa la Efeso na kuwapa maelezo ya mwisho.

Mdo 20:15-31

15. *Tukatweka kutoka huko na siku ya pili tukafika mahali panapokabili Kio; siku ya tatu tukawasili Sarmo, tukakaa Trogilio, siku ya nne tukafika Mileto.*
16. *Kwa sababu Paulo anakusudia kupita Efeso merikebuni, asije akakawia katika Asia, kwa maana alikuwa na haraka akitaka kuwahi Yerusalemu siku ya Pentekoste, kama ikiwezekana.*
17. *Toka Mileto Paulo akatuma watu kwenda Efeso, akawaita wazee wa kanisa.*
18. *Walipofika kwake akawaambia, ninyi wenyewe mnajua tangu siku ya kwanza nilipokanyaga hapa Asia, jinsi nilivyokuwa kwenu wakati wote,*
19. *Nilimtumikia Bwana kwa unyenyekevu wote, na kwa machozi, na majaribu yaliyo nipata kwa hila za Wayahudi;*
20. *Ya kuwa sikujiepusha katika kuwatangazia neno lolote liwezalo kuwafaa, bali naliwafundisha waziwazi, na nyumba kwa nyumba,*

21. *Niliwashuhudia Wayahudi na Wayunani wamtubie Mungu, na kumwamini Bwana wetu Yesu Kristo.*
22. *Basi sasa, angalieni, nashika njia kwenda Yerusalemu hali nimefungwa rohoni, nisyajue mambo yatakayonikuta huko;*
23. *Isipokuwa Roho Mtakatifu mji kwa mji hunishuhudia akisema, ya kwamba vifungo na dhiki vyaningoja.*
24. *Lakini siyahesabu maisha yangu kuwa kitu cha thamani kwangu kama kuimaliza mwendo wangu na huduma ile niliyopokea kwa Bwana Yesu, kuishuhudia habari njema ya neema ya Mungu.*
25. *Na sasa, tazameni, mimi najuwa ya kuwa ninyi nyote niliwahubiria Ufalme wa Mungu, nikienda huko na huko, hamtaniona uso tena.*
26. *Kwa hiyo nawashuhudia wote siku hii ya leo, ya kuwa mimi sina hatia kwa damu ya mtu yeyote,*
27. *Kwa maana sikujiepusha na kuwahubiria habari ya kusudi lote la Mungu.*
28. *Jitunzeni nafsi zenu, na lile kundi lote nalo, ambalo Roho Mtakatifu amewaweka ninyi kuwa waangalizi ndani yake, mpate kulilisha kanisa lake Mungu, alilolinunua kwa damu yake mwenyewe.*
29. *Najua mimi ya kuwa baada ya kuondoka kwangu Mbwa mwitu wakali wataingia kwenu, wasilihurumie kundi,*
30. *Tena katika ninyi wenyewe watainuka watu wakisema mapotovu, wawavute hao wanafunzi wawaandamie wao.*
31. *Kwa hiyo kesheni, mkikumbuka yakwamba miaka mitatu usiku na mchana sikuacha kumwonya kila mtu kwa machozi.*

Baadaye kutokana na mbinu yake ya kuhoji na kushawishi, Paulo anaweka wazi pia kwamba ali 'tangaza', shuhudia' na 'kufundisha',

Tangaza = anaggello = kutoa tangazo [kinaga naga]- kutangaza, simulia, toa taarifa, oneshana, nena, ambia.

Shuhudia = diamarturomai = kushuhudia au kupinga kwa dhati, kidini ni kushitaki, kuthibitisha kitu kwa ushuhuda, kushuhudia, kusababisha kiaminiwe.

Fundisha = didasko = kuwa na mazungumzo na wengine ili kuwapa maelekezo, kutoa elimu mihadhara; kuota maekezo; kuingiza fundisho ndani ya mtu; kufafanua au kuelezea kinaga naga.

Paulo aligawanya neno hadharani na nyumba hadi nyumba. 'Nyumba kwa nyumba yaani, neno kwa neno lilisomwa kutoka familia moja hadi familia nyingine'.

Hili halizungumzii nyumbani mahali halisi pa kuishi ila kwa kanisa ambalo wanakutana kama familia- kaya ya Imani. Mahali walipokutana siyo suala muhimu. Baadhi labda zilikuwa kubwa na baadhi ndogo. Kitu cha muhimu katika jiji lote la Efeso kilikuwa, Paulo alijongea kutoka nyumba moja hadi nyingine.

Lakini pia alifundisha wazi wazi- ndani ya sinagogi na katika shule ya Tirano- hapa labda wazee au wababa wa kiroho wa kaya hizi za Imani walikutana kupokea fundisho la Kitume kutoka kwa mtume Paulo. Kisha baadaye wanarudi kwenye kaya zao na kuyagawa haya kwa watu wao. Hili linatuonesha kuwa, kuna uhitaji kwa kila kanisa la mahali au kaya ya imani ndani ya jiji au mkoa kuunganika na neema ya ubaba wa kitume ulio halali na wa uhakika-ambayo kutokana na hiyo watakuwa wanapokea fundisho.

4. Efeso, Mahali Ambapo Mataifa Yanakutana Kulisikia Neno la Mungu, Mahali Ambapo Neno la Mungu Linakua kwa Nguvu na Kudumu.

Matokeo ya mtazamo mkali sana kuhusu neno la Mungu kule Efeso ulikuwa kwamba, Asia yote ilisikie neno la Mungu. Kutokana na hili tunaona kwamba Efeso lilikuwa ni jiji la kimkakati wa hali ya juu kwa ajili ya kueneza Injili. Ilikuwa ni jiji 'lango'. Ulikuwa ndio kitovu ambacho neno la Mungu lilipata mseleleko mkubwa na wa kasi kuingia katika maeneo yaliyoiuzunguka. Miji inayofanana na Efeso inapaswa kuibuka leo- mahali ambapo kutoka hapo Mungu anaweza kuanzisha hali zenye maana za malengo yake ya kiulimwengu ambayo yataenda mbali na kufikia kuleta matokeo katika ulimwengu wa kiroho.

5. Efeso, ni mahali ambapo Itikadi za Kibinadamu na mifumo ya Dini potofu zilizopingana na mapenzi ya Mungu ziliharibiwa kwa sababu ya neno la Mungu

Matokeo ya mwisho ya mtazamo mkali wa Paulo katika kufundisha neno la Mungu kule Efeso, ni kuchomwa kwa wastani vipande 50,000 vya fedha, vitabu vya thamani vya uchawi, na kuhamisha ibada za mungu mke Diana [Arteni]. Hivi lilishuhudiwa kuwa hasara kubwa yamapato yaliyotokana na kuuza vibanda vya fedha vya mungu mke katika jiji. Mhunzi wa fedha ambaye alikuwa akitengeneza vibanda hivi, Demetrio, na watu wengine wa namna yake, walipinga lakini haikusaidia.

Vitabu vyenye thamani ya vipande 50,000 vya fedha vilichomwa. Hizi ni sawa na fedha ya Kiyunani iitwayo 'drachma' 50,000. Drachma moja ni sawa na kisio la malipo ya kazi ya siku moja. Hivyo drachma 50,000 kwa makisio ya mshahara wa miaka 137 wa kazi ya kila siku. Kufundisha kwa Paulo na mtazamo mkali wa kila siku hasa kuhusuneno la Mungu kuliathiri uchumi wa eneo husika. Kulikuwa hakuna tena kazi za ibilisi zilizokuwa zinafadhiwa kwa fedha.

Kwa kuingiza kanuni za neno la Mungu ndani ya watu wa Efeso, siku zote Paulo aliimarisha na kuzifanya madhubuti tunu au kanuni za ufalme wa Mungu. Diana mungu mke alikuwa ni mamlaka ovu ya kimapepo iliyotawala juu ya Efeso. Mamlaka ovu inakuwa imepewa uwezo wa kutawala juu ya ardhi ya eneo fulani na kuwa na mamlaka ya kisheria kwa kadri watu wa milki

hiyo wanavyo jiunga nayo na kutenda sawa sawa na kanuni fulani zinazohusiana nayo. Ili kuvunja nguvu ya mamlaka hiyo, ni rahisi. Haribu kanuni zake inazotumia katika kutenda, kwa kuiondoa kupitia uwasilishaji fundisho na uwekezaji katika moyo au nia za watu, kanuni za ufalme wa Mungu. Hili lilifanyika kupitia neno la Mungu. Kule Efeso, jiji lote na jimbo lote la Asia kulikuwa na mguso chanya wa kujazwa njia za Mungu na tunu zake kupitia misisitizo ya kila siku na utangazaji wa neno la Mungu. Neno la Mungu linahitaji kupendwa na kupewa kipaumbele hadi kufikia upeo maalum ikiwa tunataka kubadilisha tamaduni za majiji yetu ili zifanane na ule wa ufalme wa Mungu. Pia lile neno ambalo tunataka lihubiriwe linapaswa kuwa na uhusiano na fundisho la kitume lililopokelewa kupitia Mtume wa kweli mwenye kuaminika, na mwenye kustahili wa Kristo.

HITIMISHO. Ule upendo wa kwanza ambao kanisa la Efeso LILIUACHA – na ile nafasi walioiacha na KUANGUKA- ilikuwa ni upendo wao kwa ajili ya Neno na bidii kwa NENO LA MUNGU. Kwa sababu tusizozijua sisi, walikaa mbali kutoka ubora na kipaumbele cha NENO LA MUNGU. Hivyo wakapoteza uthamani wao. sura nyingine za maana ya ‘Efeso’ ni pamoja na, kuacha kutoa, kupumzika, kuzembea. Labda walifanya kupumzika na wakapoteza msimamo wao katika neno la Mungu; walilegeza mshikamano wao mkali wa kulipenda neno, na hivyo kupoteza wepesi wao. Isije kutokea nasi tuka**anguka** kutoka nafasi zetu za kipaumbele cha juu na kule kujitoa kwetu kulitii Neno la Mungu linalo endelea kutujia. Mamlaka ya kanisa la kitume ni kwa uhalisia kuunganika na ubora unaopatana katika Neno la Mungu. Mahali ambapo neno linapopewa nafasi ya pili, mamlaka ya kitume yatakuwa yameporomoshwa.

Tendo mkakati la Paulo la mwisho kuhusu kanisa la Efeso lilikuwa ni kuukabidhi uongozi wake, yaani wazee wa Efeso, katika neema ya neno la Mungu.

Mdo 19:32. *“Basi wengine walikuwa hivi na wengine hivi na wengine hivi; kwa maana ule mkutano ulikuwa umechafuka-chafuka, na wengi wao hawakujua sababu ya kukusanyika kwao pamoja.*

Paulo **aliwakabidhi** katika **neni** la **neema** yake. Neno ‘kabidhi’ [poratithemi] linamaanisha kuwekwa karibu. Paulo aliwatia moyo, kamwe wasije wakapoteza kule kuwa karibu na Neno la Mungu- na Paulo analitaja kama ni **neni** la **neema yake**. Kimsingi neema inagawiwa kupitia Neno la Mungu. Kuwa na upungufu wa neno ni kuwa na upungufu wa neema ambayo kwa ukweli ndiyo inayopangilia utambulisho ndani ya Mungu na kuwezesha utekelezaji wa majukumu yako katika ufalme. Paulo aliendelea kusema kwamba **Neno la Mungu** lina uwezo wa **kujenga** na kutupa njia ya kuingia katika urithi wetu ulio ndani ya Mungu.

Paulo alimchukua mwana wake bora-Timotheo- na akamweka yeye awe kiongozi kule Efeso. Timotheo naye alipaswa kuwa weka wazee mahali pale na kuzuia mafundisho mengine [soma 1Tim 1:3] Mistari inayo zungumzia nguvu ya **kanisa lenye mtazamo** wa **neni** kama Efeso. Ipo katika Mdo 19:20 na 9:10.

Mdo 19:20. *Hivi ndivyo neno la Bwana lilivyozidi na kushinda kwa nguvu.*

Mdo 19:10b. *Wote waliokaa Asia wakalisikia neno la Bwana.*

Zingatia pia:

Mdo 6:7. *Neno la Mungu likaenea; na hesabu ya wanafunzi ikazidi sana katika Yerusalemu, jamii kubwa ya makuhani wakaitii ile Imani.*

Mdo 12:24. *Neno la Bwana likazidi na kuenea.*

Mdo 5:42. *Na kila siku, ndani ya hekalu na nyumbani mwao, hawakuacha kufundisha na kuhubiri habari njema za Yesu kwamba ni Kristo.*

Mdo 13:5. *Na walipokuwa katika salami wakalihubiri neno la Mungu katika masinagogi ya Wayahudi nao walikuwa naye Yohana kuwa mtumishi wao.*

Mdo 13:48-49. *Mataifa waliposikia hayo wakafurahi, wakalitukuza neno la Bwana, nao waliokuwa wamekusudiwa uzima wa milele wakaamini.*

MASWALI NA MASUALA BINAFSI YA JEREA NA MAJADILIANO KATIKA VIKUNDI

1. Fafanua maana ya kialama, kadhalika maana muhimu ya zile nyota saba na vinara vya taa saba katika Ufunuo sura ya kwanza?
2. Elezea maana muhimu ya kuliweka kanisa la Efeso katika nafasi ya kwanza miongoni mwa yale saba. Hili lina matumizi gani kwa wakati wetu katika kanisa la leo?
3. Kibiblia, **upendo wa kwanza** inazungumzia nini? Onesha jibu lako kwa kutumia kanisa la Efeso kama mfano.
4. Ni mbinu gani aliyotumia Paulo kueneza Neno la Mungu kule Efeso? Alipenda kutumia utaratibu gani katika kuelezea ujumbe wake? Katika majibu yako kwa hili, jadili kwa pamoja mbinu zake katika upeo wa mkazo na ukawaida.
5. Ni athari zipi na matokeo yapi viliambatana na mtazamo mkali wa Paulo juu ya Neno la Mungu kule Efeso?
6. Je! 'Umeuacha' 'upendo wako' wa 'kwanza'?

Dumu katika kuwasiliana kupitia Tovuti yangu na Mitandao ya Kijamii.

'Fuata' Randolph Barnwell kibinafsi kupitia Face book au Twitter ili upate jumbe fupi na twiti zenye kuvuvia na kutia moyo mara kwa mara zenye kuangazia kanuni za msingi kutoka neno la Mungu.

Unaweza pia kupakua bure nukuu na mafaili ya audio ya kila somo kutoka www.randlphbarnwell.com. Nyezo za ziada juu ya mada mbali mbali zinapatikana kwa wewe kupakua mahali hapa. Maulizo:

Tembelea na penda/like [HUDUMA ZA GATE]'GATE' MINISTRIES Durban Central' Ukurasa wa Facebook AU 'fuata' Huduma ya Gate katikati ya Durban-[Gate Ministries Durban central kupitia Twitter na uendeleo kupata habari kuhusu mada zitakazokuwa zinafundishwa kila juma/wiki. Ili uweze kupokea mara kwa mara nukuu za mafunzo ya Biblia bure hakikisha uko katika orodha yetu ya kusambaza ya email-tuma maombi kupitia info@gatedc.co.za

Nyenzo nyingine bora zenye kuwezesha zinapatika kutoka:

thamonaiddoo.com apostolicleader.co.za